

Raigo Kollom:

elu tuleb õppida elades ja ratsutamist sadulas

TEKST: ANNELI SIHVART

FOTOD: AGO RUUS, Erakogu

8. augustil täitub 75. eluaasta mehel, kelle elus hobused nii olulist rolli mängivad, et ilma nendeta ei saa. Kuid hobuste kõrvale on mahtunud ka muud põnevad. Elu ei ole alati ilus, aga huvitav ikka, ütleb see mees.

Ratsutamine sarnaneb inimeste juhtimisega.

Raigo Kollom, kuidas te hobuste juurde sattusite?

Hobuste juurde tulin spordi kaudu. Nõmme gümnaasium, mis vahepeal oli 10. keskkool, on ka spordis alati väga tugev olnud, meil oli sportlik klass ja peaaegu kõik poistest läksid korraks ratsutama. Tüdrukuid siis ei võetudki. Teised kadusid ära, mina jäin. Varem polnud ma hobustega üldse tegemist teinud, olin täiesti linnalaps, Tartus sündinud ja Tallinnas elanud.

Mida hobune tookord teile ja spordis üldse tähendas, kas ta oli vahend nagu jalgratas?

Jah, suurel määral. Mingisugust suurt hobusearmastust ma küll ei mäleta. Aga vahend pole siiski õige sõna, hobuse vastu on lugupidamine ikka palju suurem, talle liiga teha ei taha. Kuigi liiga sai vahel paratamatult tehtud, sel ajal teisiti üldse ei saanudki. Aga ma ei vihanud hobuste peale eriti.

Ma ei usu, et sellest tuleb midagi head, kui inimene ühest küljest väga armastab hobust, teisest küljest aga vihostub tema otsekui teise inimese peale ja neil tekivad väga emotsionaalsed suhted – kord antakse peksa ja siis kallistatakse. Mulle tundub naeruväärne hobuse inimesestamine, et hobune on sulle vajalikum kui teine inimene, et hakkad hobust teenima, mitte hobune sind. Aga teenistusvalmis alluva vastu on vaja olla korrektne. Kõva hobune elab muidugi paljugi üle, ma tean niisuguseid kirglikke ratsutajaid, kes on isegi väga häid tulemusi saavutanud, aga üldiselt nõuab ratsutamine siiski pigem ratsionaalset suhtumist. Ja teineteisest lugupidamist.

Kuidas hobune inimesse suhtub?

Hobune on karjaloom. Eks inimene asendab talle paratamatult teist looma, see on loomulik ja vajalik. Karjana

Moskva 1956.a. Eesti kolmest võistlejate võistkond pärast autasustamist N Liidu Rahvaste spartakiaadil (II koht).

kasvatatud hobustest, kes inimesega väga vähe kokku puutuvad, häid sporthobuseid tavaliselt ei tule. Hobune peab tundma, et inimene on talle niisama hea ja vajalik kaaslane kui teine hobune.

Miks harrastatakse ratsasporti?

Eks ratsasporti ole tehtud mitmesugustel motiividel. Ühest küljest tahab inimene oma võimeid avastada ja arendada, tunda rõõmu oma suutlikkuse ja õppimisvõime üle. Teisalt on sageli tegemist lohutava tegevusega, aga selleks on koerad ja kassid siiski sobivamad. Inimesestamise kõrval on hobuse koerastamine üks veider tendents tänapäeval.

Ratsutamine sarnaneb inimeste juhtimisega, võib seda juhtimisvajadust asendada. Võid olla demokraatlik, autoritaarne või liberaalne juht – samamoodi on ratsutamisel. Igas stiilis on mingit edu saavutatud. Demokraatlikult käitudes on ohvreid vähem ja rõõmu kauem.

Mida arvate hobulausujatest ning hobusega suhtlema õpetavatest raamatutest?

Veider on lugeda, kui raamatus kirjutatakse, kuidas tuleb hobusega käituda – minu meelest ei tuleks niisugust asja raamatust õppida, vaid elust. Aga on ju ka igasugused elutreeningud ja eneseabi õpikud tekkinud. See on umbes sama tase. Elu võiks ikka õppida elades ja ratsutamist sadulas. Võib-olla meeldib inimestele sellist raamatut lihtsalt lugeda – ma ei kujuta ette, et keegi vaataks enne hobuse juurde minekut raamatust, mida järgmiseks teha. Ta ei tea ju, mida hobune teeb. Kusjuures need raamatud on kirjutatud täiskasvanud inimestele, kuid tegevus, mida seal õpetatakse, on pigem laste tasemel. Teine asi on ratsutamise kui kunsti mõistmine. Sellest tuleb tõesti lugeda, nagu muust kunstistki.

Üldse müstifitseeritakse hobust ja hobusega tegelemist. Olgu või hobulausujad. Ma olen mõnda filmi nendest vaadanud ja korra nägin kedagi neist kuulsustest ka ühel messil... Seda, mida nad teevad, suudab tegelikult iga kogenud ratsanik, kui tahab. Niisugustel esinejatel on tugevaim külg hoopis inimesega suhtlemine. Nad oskavad teha lihtsa asja huvitavaks, inimest veenda ja julgustada, ning võtavad selle eest suurt raha.

Ja neil on publikut, sest praegu tegeleb hobustega väga palju inimesi, kellel on probleeme kas või juba seepärast, et nad ei ole lihtsalt füüsiliselt võimelised olgu või hobust kinni hoidma.

Moskva 1958.a. Kameeliaga
N Liidu MV krossil.

Vanaaegne suhtumine oleks olnud, et kui ei suuda, siis ära tee. Praegu tahavad inimesed aga väga paljusid asju teha, mida ei ole tegelikult võimelised tegema. Ega ma seda halvaks ei pea, see on hobumajandusele tervikuna isegi kasulik, et nii paljud soovivad lihtsalt hobustega tegeleda.

Lisaks arvan, et etendused, kus hobused käituvad nii, nagu neile loomuomane pole, näiliselt oma vabal tahtel, on saavutatud julmalt dresseerides, kasvõi ühekordse tugeva alistava elamusega, kuigi see etendusel välja ei paista.

Kas teleülekanded on tulnud ratsaspordile kasuks või kahjuks?

TV rikub paljudel aladel spordi sportlikkust, teeb sellest etenduse, isegi tsirkuse. Näiteks koolisõidus võidavad praegu efektsemad hobused ja efektsem esinemine, kuid kindlasti mitte absoluutselt parimad ratsanikud, sellised nagu oli omal ajal näiteks Rainer Klimke. Tema videosid praegu vaadates tunned, kuidas hobuse lihased on tõesti nagu ühise organismi osa, ratsaniku ja hobuse koostöö hobusega on laitmatu ja häirimatu. Aga mingit liialdatud käiku ei ole, hobune ei käi näiteks väga kõrget passaaži, nagu praegu kombeks on.

Kaasajal on mindud balleti väljendusrikkuse suunas, paari hobune-ratsanik sportliku liikumise tasakaal, rütm, ökonoomsus jms on tagaplaanil. Praegu on maailma parimad hobused aina võimsamad, aga ratsanikud aina hapramad. Klimke oli ka kolmevõistluses olümpiaratsanik, ta võis ükskõik millise hobusega sõita ükskõik kuhu, aga nüüd on mõnikord isegi maneežiaias näha, kuidas ratsanik ei julge hobusel maksimaalselt pikendada lasta, sest kardab kontrolli kaotada. Kas see on maailma parim ratsanik, kellel hobune jookseb autasustamisel käest minema, nii et ta karjub appi? Koolisõidu mõte on ju harmoonia hobusega, kas see peabki ainult 10 minutit kestma? Mis on koostöö, mis selle teesklemine?

Kas hobusekasvataval on lihtne leida häid peremehi, kes oleksid väärt hobust omama ?

Head hobust kasvatatakse heale ratsanikule. See, et tänapäeval on häid hobuseid nõrkade ratsanike käes, on probleem. Kui ratsasport oli eeskätt sõjaväestatud, siis oli kindel, et mida parem ratsanik, seda parem hobune talle anti. Oli keegi, kes otsustas, ja väga palju ta mööda panna ei saanud. See oli muidugi autoritaarne stiil.

Üks Poola treener, veel ennesõjaaegne olümpiaratsanik, kellelt küsisin 1963.a, mida tema peab treeneritöös kõige tähtsamaks, ütles pisut liialdades, et kogu tema töö on panna õige mees õige hobuse selga. Suures spordis paneb praegu asjad peaaegu sama õigesti paika suur raha.

Rahulikum ja kindlam on kasvatada lihtsat hobust. Samas ei ole nende kasvatamine nii huvitav ega ka väga tulus.

Teine kasvatussuund – püüa kasvatada kedagi era-kordset – on mingil määral loterii, aga sellega tegelevad ka inimesed, kellel on reeglina veel mingi tegevus või kapital. Kui õnnestub, võib niiviisi ühe hobusega kümnete hobuste kümnete aastate kahjumi tasa teha. Tean küll vaid üht nii ekstreemset juhtumit, Saksamaalt.

Millised hobused on harrastajate jaoks piisavalt lihtsad?

Keda harrastajaks pidada? Võistleja ambitsioonidega harrastaja vajab parematki sporthobust kui professionaal. Jalutussõit on teine asi – selleks kasvatatakse harrastajatele eesti hobust ja tori hobust. Mulle meeldiks rohkem, kui algajate harrastajate käes oleks enam suurest spordist läbi käinud vanu hobuseid, sest hobune võib õpperühmas tegutseda veel kahekümneaastasenagi. Ja neil on, mida õpetada. Sageli peetakse lihtsaks hoopis hinna poolest lihtsaid hobuseid.

Moskva 1963.a. Hamburgiga III Rahvaste spartakiaadi krossil.

Kasutasite ühest hiljutisest võistlusest kõneldes sõnu "ilus võit". Milline võit on ilus?

Ilus on absoluutselt ühine tasakaal nii füüsilises kui vaimses mõttes, kui hobune ja ratsanik teevad täpselt samu otsuseid.

Aga ärge püüdke siin teha minust mingit külafilosoofi, hobustest ja ratsutamisest peab rääkima küll, aga tähtsam on midagi teha.

Tallinn 1968.a. Hamburgiga Poola-Saksa DV-Eesti sõpruskohtumisel.

Millised tegemised on teie elus kõige olulisemad olnud?

Olen õppinud ajalugu ning harjunud kõike periodiseerima ja süstematiseerima. Kui seda elu vaadelda, mis hobustega seotud on – muud elu on ju ka elatud –, siis need perioodid on nii umbes kümne aasta pikkused.

Esimene periood oli 1953.-1960. aastani, ratsutasin siis Tallinnas Tondil. See oli rohkem selline pullitegemine, üliõpilase ajaviide. Selle aja ratsutamine oli aga hea iseloomu kasvatamiseks, sest oli suureks häbiks alustatud mitte lõpetada – kui oled stardist välja läinud, siis pead lõpuni sõitma. Niisugune suhtumine on mõnes mõttes vajalik igas asjas.

Hobused pidid nõnda küll vahel üleliia pingutama, seda enam, et tihtipeale ei olnud ka takistused, mida ületada tuli, neile jõukohased. Tagajärgedest, ka vigastustest, toona ei hoolitud. Selles mõttes ei olnud tolleaegne ratsasport ilus. Ka elu ei ole alati ilus, aga huvitav ikka. Samas oli niisugune ratsasport ehk elule lähedasem kui praegune – see oli suurel määral võitlus ja ka seiklus. Üks Saksa olümpiaratsanik ütles mõne aasta eest selle kohta: „Varem, enne 80ndaid aastaid, oli iga võistlus seiklus, nüüd on see rutiin!“

1956. aastal, kui ma polnud ratsutanud veel kolme aastatki, pandi mind Rahvaste Spartakiaadi kolmevõistluse

Bagrijanets (s 1962.a., i Rubilnik) oli Toris suurim ja vägevaim täisvereline täkk, aga väga nõrkade jalgadega. Temast sai 1970.a oluline täkk Niitvälja trakeenide aretuses.

Razliv (s 1961.a, i Rubilnik) oli budjonnõi tõugu ruun, andekaim hobune neist, kes Torisse maha jäid. Võistles juba 140-150 cm tasemel, aga oli väga ettearvamatu käitumisega.

võistkonda, võistkond tuli kokkuvõttes teiseks ja mina viiendaks. See oli tookord uskumatult kõva koht, eriti kui ise ratsutada ei osanudki.

Eesti võib-olla isegi kõigi aegade kõige kõvem kolme-võistleja Eduard Erkman oli neil võistlustel kuues. Nõukogude Liidu meistrivõistlustel võitsin ma teda kaks korda, aga tema võitis mind neli korda Eestis.

On võimalik, et esimeste heade tulemuste tõttu jäingi ratsaspordiga tegelema, tekkis otsekui kohustus.

Teine periood oli 1960.-1969. aastani Toris. Olin seal Tori hobusekasvanduse noorhobuste treener, Pärnu rajooni treener, Tori koolis ajaloo ja eesti keele õpetaja.

Olin esimene, kes n-õ pärisratsutajatest maale treeneriks läks. Alustasin 2-4aastaste hobustega, mul oli pidevalt muu töö kõrval kuus hobust omaette tallis treenida, aga neid käis seal läbi palju rohkem.

Alguses oli raske isegi normaalset söödaratsiooni koostada, elu oli sel ajal maal ikka väga vaene, iga kaerakilo pärast tuli võidelda. Asi paranes veidi, kui 1963. aastal osalesin Eesti koondises Rahvaste spartakiaadil ja teenisin

sellega ka Pärnu rajooni parima sportlase tiitli.

Järgmine, iseenesest suure spordi jaoks väike, aga suure vastukajaga tulemus oli 1965. aastal. Põllumajandusministeriumide liinis toimus Alma-Atas suur võistlus nn Sabantui kõigil hobusega seotud aladel, koos oli umbes viissada hobust. Võitsin kaks takistussõitu, mind kuulutati N Liidu parimaks maaratsasportlaseks, ka Eesti võistkond võitis need sõidud. Objektiivselt võttes võitis meid kõiki küll hoopis väga kõva ratsutaja Gennadi Samossedenko oma hilisemal olümpiahobusel, aga tema loeti linnameheks, oluline oli, mis toimus kolhoosnike vahel. Mina töötasin Toris ja läksin kolhoosnikuna kirja. Minister Harald Männik andis selle võidu järel raha ja käsu osta Eestisse 20 hobust spordi jaoks ja 20 hobusekasvatuse arendamiseks. See tõi kaasa suure pöörde, ratsaspordi olukord maal hakkas järsult paranema. Sellest ajast peale andis põllumajandusministerium igal aastal raha viie kuni kümne sporthobuse ostmiseks.

Objektiivselt võttes ei ole mul ju ühtegi suurt sportlikku saavutust, aga paremad sõidud on sattunud hetkedele, kus nad on olnud millegipärast hirmus tähtsad.

Teist on Toris ka film tehtud?

Jah, pärast seda Alma-Ata võistlust tulid järgmisel kevadel Torisse kaks Moskva filmimeest, üks oli hiljuti filminud Ghanas. Nad tahtsid teha filmi minust kui näidisõpetajast. Maakooliõpetajast, kes tegeleb ka ratsaspordiga. Sõbrad Venemaal narrisid mind pärast veel kaua maakooliõpetajaks, vene keeli selkii ütsetelj... Filmiti minu ja mu õpilaste treeningut, ajalootundi, kus suur Eesti kaart oli seina peal, ja võimlemistundi, kus havihüppega üle kitse hüpati. Ilus ilm oli ja Tori nägi väga ilus välja. Mõeldud oli see telesaate Pioneeria jaoks, aga lõpuks jäi siiski näitamata. Tuttavad kinoga seotud inimesed arvasid, et Eestist võis seal liiga ilus pilt jääda, Venemaal poleks seda saanud näidata.

Perekonnapilt 1975.a. Tallinna Hipodroomil.

Sain neil aastail Pärnu rajooni spordi päris korralikult käima, sõitsin küljkorviga mootorrattaga majandites ringi ja ratsutamine läks käima Audru karusloomakasvanduses, Audru sovhoosis, mingis kolhoosis Allikukivil, Tihemetsa sovhoostehnikumis, Suigu kolhoosis, Sauga sovhoosis, Tõstamaal, Vändra kolhoosis, Võidu sovhoosis, Säde sovhoosis, Selja kolhoosis.

Tori direktor Arnold Piiskop nimetas minu tööd oma usku pööramiseks ja seda usku levitasid hiljem pärnakad mujalgi – Arvi Avikson Väimelas ja Tartu ratsabaasi direktorina, Mart Nali Tori treenerina 18 aastat, Aadi Pärtel Tihemetsas, Viljandis ja Niitväljal, Boris Udalov Audrus ja Tihemetsas, Kalju Laiapea Kehtnas, Jüri Jaanikivi Edasi kolhoosis Libatses.

Siis hakkasid aga tulema tagasilöögid. Maneež, mida lootsime Audrusse ehitada, jäi ehitamata ja siis suri mu hea võistlushobune.

Mis temaga juhtus?

Selle aja spordihobuste saatuse... Siin oli mitu tegurit. Tuli alati viimane välja panna, kui Eesti eest väljas olid. Hobuseid veeti raudteel, reis Alma-Atasse kestis näiteks kuni kaks nädalat, siis nädal toibumist, võistlus ja tagasi. Toris olid aga nii ranged karantiinireeglid, et iga välisvõistluse järel pidi hobune seisma mingi metsatalu tallis, kus teda isegi jalutama alati ei lastud – hullud täkud ju enamasti. Mina ise sinna minna ei tohtinud.

Aga sellest hobusest tahan ma kunagi kirjutada. Tema nimi oli Hamburg, ta oli täisvereline täkk, kelle ostis Arnold Piiskop, Tori hobusekasvanduse direktor, mees kes oskas inimestega kokku leppida ja leidis alati õiged nõuandjad. Pääses kergelt sellestki, et oli Narva all Saksa ohvitser, tema väeosas sai veohobuste kuulus treener Joann Tali sõdurina raskelt haavata.

< Trakeeni ruun Tšehhol (s 1963.a, i Tšas) tuli 1970.a võistkonna huvides üle võtta ja 1971.a Rahvaste spartakiaadiks kõrgemate sõitudeni viia. Pildil 1970.a N Liidu MV avasõit 140 cm (5. koht).

Moskva hipodroomilt saabus siis Torisse hulk täisverelisi hobuseid, mõned sellised, kellele keegi ei julgenud selgagi istuda, mind kutsutigi tööle neid taltsutama. Hamburg oli kõigist ilusam ja parem ja kõige dramaatilisema saatusega. Päris alguses oli vaja ta ühel Sabantuil Moskvast välja panna ja millegipärast ühele noorele sportlasele galopivõidusõiduks anda. Tõsi küll, see noor sportlane polnud juhtunud süüdi, lihtsalt rada oli ülimalt pehme ja porine ning hobune tõmbas jala nõnda ära, et sõrgats käis vastu maad, kõõlus oli täiesti pooleks. Ravisin teda nn punase elavhõbedaga. Hambaharjaga tuli seda nüüd keelatud salvi hõõruda, et oleks hästi tugev põletik ja kiud kasvaksid kuidagi kokku – see õnnestuski. Ta ei longanud seda jalga enam kunagi.

1963. aastal oli jälle Rahvaste Spartakiaad, millest olenes Eesti jaoks väga palju, ka ratsaspordi finantseerimine. Mihhail Fadejev oli siis peatreener ja temal oli millegipärast väga suur usk isiklikult minusse. Mul ei olnud aga õiget hobust ja ma ei olnud Eesti meistrivõistlustel võistelnudki, sest Hamburg lonkas parasjagu teist jalga, hiljem selgus, et tal oli mädanik kabjas.

Hamburg oli enne seda võistelnud ainult eelmisel aastal Enn Piiriga noorhobuste võistlustel, kus ta tuli Eesti meistriks. Mina polnud Hamburgiga veel võistelnud. Fadejev käis mulle peale, et tuleb Eesti huvides tulla kõigepealt selle hobusega treeninglaagrisse. Pakkus mulle ühe noore ratsaniku alt üht vanemat hobust ka, kes ei kõlvanud minu meelest kuhugi. Eks ma siis läksin vastu tahtmist, hobune oli ju kõigest kuueaastane. Normaalselt sõidavad hobused nii rasket kolmevõistlust, kui meid ees ootas, alles seitsmeaastaselt või vanemana. Vist saadi meile mingi eriluba.

Viimase võistlushobusega, täisverelise täkuga Glasgow (s 1968.a, i Gay Warrior) jõuti 1974.a veel võistelda Alma-Atas, Ungaris ja Eesti MV. Siis läks mujal kiireks.

Hobusekasvatuse ajaloo jälgi uurides oli huvitavaid kohtumisi. Vasakul Moskvas Hobusekasvatuse Muuseumi kauaaegse direktori David Gurevitšiga, paremal Pallaadiumi kasvatajate Maria ja Boris Kamzolovitega.

Läksin laagrisse, hüppasin Eesti meistrivõistluste krossi takistused üksikult läbi, järjest oleks see olnud treenimata hobusele liiga suur pingutus. Need hüpped olid talle nagu naljategemine. Tal oli ju hüpe liigagi suur, allahüpetel oli raske selga jääda, aga ükski laius või kõrgus teda ei häirinud.

Fadejev leidis ja ilmselt õigusega, et isegi neist, kes olid meistrivõistlusel medalikohtadele tulnud, ei kõlba mõned üldse Venemaale saata. Niisiis pidin noore ja kogenematu Hamburgiga sporthobuste kolmevõistlust sõitma ja ta hüppas selle 7600 m krossi puhtalt. Ainuke probleem oli, kuidas talle selga jääda, tema ei kõhelnud hetkegi.

Ta oli just vastand minu eelmisele võistlushobusele Kameeliale 1956-1960 Tondil. See oli segavereline mära, ka julge hobune, aga temal ei olnud jõudu, ta lohises igalt poolt üle, pärast jalad verised.

Kolmandal päeval oli parkuur. Kameelia oli alati kolmandal päeval eriti hea tervise juures, tal oli ilmselt tugev süda, korras hingamis- ja vereringesüsteem, kuigi ta muidu oli keskpärane hobune. Hamburgil oli vastupidi hinge ja jõudu hirmsat moodi, aga nagu me hiljem mõistsime, polnud ta süda tugev. See võis juba teab millal kahjustada saanud olla. Paraku ei osanud keegi seda taibata isegi siis, kui Hamburgil sai kombeks oma vasakut külge hammustama hakata.

Niisiis, Hamburg ei tahtnud end parkuuripäeval üldse liigutada. Teda tuli kogu aeg stekiga edasi ajada, näis juba, et ei tea, kas ta Planernaja liivasel rajal üldse parkuuri lõpetab. Hobune, kes hiljem hüppas vaevata 1.60, ajas Planernajal viis 1.20 takistust maha. See juba näitas, et midagi on viga, aga tookord läks õnneks. Kuigi koht oli lõpuks vaid 24, olime eestlastest parimad, kõik olid väga rahul.

Sellega ma ka lõpetasin kolmevõistluse, sest mõistsin, et Hamburg on pigem takistussõiduhobune. Ta hakkas nii hästi hüppama, et sama aasta sügisel sain juba kaks pronksmedalit maanoorte üleliidulistel võistlustel takistusõidus. 1968. aastal, just Tšehhi sündmuste ajal, kui siin olid Poola ja Saksa Demokraatliku Vabariigi ratsutajad, esines Hamburg eriti efektselt, võitis hüppe võimsuse ja oli kolmas veel mingis kiirusparkuuris. Kuigi objektiivselt olid N Liidu maanoorte meistrivõistluste medalid ja meistritiitel suuremad saavutused.

Järgmisel aastal andsin ta võistkonna huvides sõita ühele oma õpilasele, kes tuli Eesti noortemeistriks. Ta hakkas just viimase sõidu eel hobust saduldama, kui Hamburg heitis pikali ja suri sealsamas keset hipodroomi. Pärast tuli välja, et ta suri aordi rebenemisse. Keset hipodroomi Hamburg ka lahati ja sinna maetigi.

Mis teist edasi sai?

Algas kolmas periood – Tallinnas Jõu kesknõukogus. Oleksin võinud Toris ka edasi olla, õpetajana ja treenerina töötada, olid mõned lootustandvad hobusedki. Alguses loodeti minust ju mingit koolidirektorit ja karjääri-inimest, igaks suveks tuli kutse „juhtiva kaadri kursustele“, püüti kompartesse värvata, aga ma pidasin seda „sita sisse astumiseks“, nagu vahel sõpradele ütlesin. Samas ma pean lugu ka neist, kes ei kartnud end määrada, et mingi töö ära teha.

Aga pakkumine oli huvitav ja 1969. aastal tulin tagasi Tallinna Jõu peatreeneriks, seda tingimusel, et saan kohe korteri. Eks need, kes olid palju aastaid järjekorras olnud, võisid vihased olla, kuigi keegi mulle midagi ei öelnud. Hakkasin korraldama Jõu ratsasporti, see läks esialgu hiilgavalt, jõudsime Liidus isegi kolmandale kohale,

Kollom ja Greve.

kuni teised liiduvabariigid ka taipasid, kuidas selleni jõuda, ja andsid kogu ratsaspordi maaspordiühingute alla. Taotlesime sama, aga siin ei läinud see läbi, jäi kolm spordiühingut: Dünamo, Kalev ja Jõud. Sel ajal püüdsin midagi teha ratsutamise hariduse ja kultuuri jaoks, tõlkisin ja kirjutasin. Olin juba varem valitud treenerite nõukogu esimeheks, see ka kohustas.

Väga huvitav oli veel selline kohustus nagu hobuste ostmine tõulava rahaga, aga spetsiaalselt sporti. Sai leitud sellised Eesti koondise raudvaraks saanud hobused nagu Hazbulat, Izbõtök, Analooq, Alaan, Gilmena, Omer, Palladium, kokku üle saja hobuse.

Oli mehi, kes kogu aeg nõudsid, et mind tuleb kõigist ametitest maha võtta, teiste seas julgeolekumajor Jüri Ernits, kes vastutas sportlaste eest, aga see ei õnnestunud, sest mind toetasid paljud põllumajandusjuhid.

Võitlus käis paljude huvide vahel, igaüks ju andis ja tahtis selle eest midagi – majandid pidasid hobuseid üleval, parimad hobused osteti põllumajandusministeeriumi rahaga, sportlasi pidasid üleval või vähemalt saatsid võistlustele nii majandid kui Jõu rajooninõukogud. Jõu kesknõukogu pidi tagama esinemise nii üleliidulistel põllumajandusministeeriumide võistlustel, üleliidulistel maaspordiühingute võistlustel kui N Liidu meistrivõistlustel, vabariigi spordikomitee nõudis kõige ohverdamist Eesti koondvõistkonna heaks. Nalja ja tülisid oli nende huvide kooskõlastamisel palju, aga mõni mees oleks võinud vahendeid valida, mitte võtta seda nagu võitlust elu ja surma peale, kus kõik on lubatud.

Sel ajal lõpetasin võistlemise. Mulle on alati tundunud sobimatu jagada hobuseid, kui oled ise üks pretendent, või olla hindekohtunik, kui oma õpilased võistlevad.

Millal jõudsite Niitväljale?

See on neljas periood. Olin pikka aega kuulutanud, et ilma maneežita Jõu ratsasportlased normaalselt treenida ja järelikult ka esineda ei saa. Niitvälja maneež sai valmis 1976. aastal pärast kuut aastat seimist tänu Oolav Tambergi visadusele ja 1979. aastal pandi mind nii seda ratsabaasi kui Jõu ratsasporti juhtima.

1979–1987 toimis süsteem päris normaalselt, majandid andsid oma hobuseid Niitväljale, sinna õnnestus koondada Eesti treenerite ja sportlaste paremik. Väga paljud, kes Eesti ratsaspordis midagi märkimisväärset on teinud, on mingil ajal Niitväljal töötanud – Mihhail Fadejev, Tõnu Rähn, Rein Pill, Tiit Sirel, Toomas Trummer, Aadi Pärtel, Ellen Vatsel, Kaie Kangur, Triin Bergmann, Enn Piiri, Raivo Laanet, Ruudo Vatsel, Arvi Avikson, Jüri Käpa, Einar Ruber, Malle Einaste, Raul Kauna, Urmas Kubre, Heiki Ulpus, Arvi Leppoja, Raul Puri, Mare Joller, Urmas Tomps, Tõnu Ostrat jt.

Viies periood algas ehk 1987. aastal, kui toimus üleliiduline ümberkorraldus, Jõu süsteem sisuliselt likvideeriti, meid ühendati Kaleviga ja siis läks peaaegu sama süsteem edasi Kalevi nime all.

Niitväljale õnnestus koondada Eesti treenerite ja sportlaste paremik.

< Niitvälja 2010.a. Vahel on ikka veel tahtmine sadulasse istuda. Hobusel Fest.

Raigo Kollom (s 08.08.1936 Tartus), ratsutaja ja treener

- 1953** – alustas ratsutamise Mihhail Fadejevi juhendamisel
- 1955** – Tallinna 10. kk
- 1956** – täitis meistersportlase normatiivi
- 1956** – ENSV Ülemnõukogu aukiri
- 1956-71** – kuulus Eesti koondisse
- 1960** – Eesti meister kolmevõistluses
- 1960-62** – ratsutamistreener Vändra raj-s
- 1961** – eesti keele ja kirjanduse õpetajana TPedl
- 1962-69** – ratsutamistreener Pärnu raj-s
- 1969-79** – ratsutamistreener Jõu kesknõukogus
- 1969-90** – Eesti ratsaspordifõd-i juhatuse liige ja treenerite nõukogu esimees
- 1976** – Jõu auliige
- 1979-87** – Niitvälja ratsabaasi direktor
- 1979-87** – ratsutamistreener Jõu KSMK-s
- 1986** – ENSV Ministrite Nõukogu ja Ametiühingute Kesknõukogu aukiri
- 1987-97** – AS Niitra juhatuse esimees
- 1987-2001** – ratsutamistreener ja direktor Kalevi ratsaspordikoolis
- 1990-99** ja aastast **2009** – Eesti Ratsaspordi Liidu juhatuse liige
- 1992-2000** – Eesti Hobusekasvatavate Seltsi juhatuse liige
- 1997-99** – AS Niitra nõukogu esimees
- 2000** – Eesti Sporthobuste Kasvatavate Seltsi juhatuse esimees

Teinud 1971-89 kaastööd ajakirjale Kehakultuur ja aastast 2003 ajakirjale Oma Hobu, toimetuse kolleegiumi liige. Tõlkinud ratsaspordiraamatuid: W. Müssler „Ratsasport“ (1973), M. Von Barnekow „Hüppehobuse väljaõpetamine“ (1975) ja A. L. D'Endrödy „Anna oma hobusele võimalus. I“. Filmistsenaarium „Lugu hobusest Palladium“ (koos Madis Jürgeniga). Teosed: „Ratsutamine“ (1981, koostaja ja autoreid), „Maailma hobused“ I ja II osa (1994, 1998).

Allikas: „Eesti spordi biograafiline leksikon“ (2011).

Neil aastail olid kogu aeg mingid tümberkorraldused. Olin spordikooli direktor, mille keskus asus Niitväljal, aga osakonnad ehk treenerid olid rajoonides ja selle spordikooli nimes oli 16 sõna. Kuidagi umbes niimoodi, et Üleliidulise Vabatahtliku Ametiühingute Kehakultuuri- ja Spordiühingu Eesti Vabariikliku Organisatsiooni Kalev Laste ja Noorte Olümpiareservi Kõrgema Spordimeistlikkuse Spetsialiseeritud Ratsaspordikool Jõud. Koosseisus oli 18 treenerit ja Niitvälja personal peale selle. Meie tingimus oli, et nimi Jõud säiliks, seda enam, et hobused saadi esialgu ju endiselt põllumajandusministeeriumi ja majandite kaudu.

Turumajandusega läksime varakult kaasa. 1989.a. tegime Vasalemma sovhoosi, hobuste tõulava ja Kalevi spordikooli Jõud ühise aktsiaseltsi Niitra, mis pidas sellisel kujul vastu kuni 1997. aastani. Kogu kompleks läks liiga keeruliseks, suuri ja väikesi vastuolusid täis. Raha tuli peamiselt hobusekaubandusest Idast Läände, sellest tahtsid kõik ära elada. Lõpuks ostsid uued inimesed, Oliver Kruuda ja Peeter Raid, 51% aktsiast ära, neil olid väga suured ja ilusad plaanid, aga kui algas esimene Venemaaga seotud majanduslik krahh, siis kukkusid need kõik kokku ja hakati varasid jagama.

2000. aastal sai selgeks, et ka tsentraalne ratsaspordikool ei saa püsima jääda, sest Kalevi kesknõukogul raha ei olnud.

Kuidas te eesti sporthobuste juurde jõudsite?

See on kuues periood mu elus. Mind oli juba AS Niitra juhina tõsisemalt huvitama hakanud hobusekasvatus. Selles oli palju avastamist, uskumatult vähe teati välismaa aretusest, oli parasjagu vastuolusid ja vaidlusi, tuli tahtmine midagi muuta.

Tekkis seltskond, kelle arvates oli vaja teha sporthobuste jaoks eraldi tõuraamat, nagu mujal Euroopas on, mulle pakuti, et hakkaksin seda asja ajama.

2000. aastal asutasime Eesti Sporthobuste Kasvatavate Seltsi, 2001. aastal tunnustas põllumajandusministeerium meid tõuraamatu pidajana, sellest lates läks kõik juba väga kiiresti edasi. 2005. aastal saime Maailma Sporthobuste Föderatsiooni liikmeks, möödunud aastal täisliikmeks.

No ja nüüd on kümneaastane periood jälle täis saanud – ehk juhtub veel midagi huvitavat. Hobuste juures igavaks ei lähe. ■